

ТИЖНЕВИК: REVUE HEVDOJMAJAKE UKRAINIENNE. TRIDENIT

Число 2 (408) рік вид. X. 21 січня 1934 р.

Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 21 січня 1934 року.

Завтра, 22 січня — наше свято національне. День найбільшого свята в житті кожного народу знову святкуємо ми на чужині. Це надає йому своєрідний, хоч і гіркий характер, та разом з тим ще більше підіймає його внутрішнє для нас значіння.

Роки довгі перебування на чужині, обставини невеселі, серед яких нам доводиться жити й працювати, тяжка робота за-для шматка насущного хліба, емігрантський побут з його злиднями, хоч і дають себе болячіше, ніж коли, відчути саме в день свята, не можуть зломити нашого духу, знесилити нас, пригасити нашу волю незломну до дальшої боротьби й перемоги. Сьогодні гостріше, ніж коли, відчуваючи той обов'язок, що його поклав на нас рідний край, глибше задумуємося над тим, що ми зробили і що маємо ще зробити на шляху його визволення, упертіше й напруженіше шукаємо нових способів до того.

Чи наближаємося ми того? — природне питання, яке кожен ставить собі саме сьогодні, підбиваючи підсумки досягнутому і намагаючись вияснити найпотрібніше на далі.

Так, наближаємося. Може не такими швидкими кроками, як того нам хотілося б, але кроками певними й твердими.

Свідчать за те мимо своєї волі недавні філипики Постишева й Косіора проти українського сепаратизму, проголошення безошадної у всіх царинах боротьби петлюрівщині, якою пройнялися всі шпаринки життя на Україні, не оминаючи й партійного, свідчать безкінечні резолюції на низці нарад партійних і урядових, які, підкреслюючи на кожному кроці настирливо «нерозривний зв'язок» України з

Москвою, виявляють неприхований страх московських зайдів перед непереможним зростом українського національного руху, їх переляк смертельний перед неуникненим одірванням України від ССРСР.

Сьогодні, як і раніше, найближче й найголовніше завдання наше — визволення України з московської неволі, — говоримо ми.

«В особливості на Україні, під цей мент, головну небезпеку уявляє собою місцевий український націоналізм, що зв'язується з імперіялістичними інтервентами... на спільній платформі відірвання України від ССРСР», — твердять перелякані окупанти в резолюції об'єднаного пленума ЦК і ЦКК КП(б)У на доклад С. Косіора («Підсумки й ближчі завдання проведення національної політики на Україні», «Известия» з 27. XI ч. 288).

Як бачимо, те, що ми вважаємо за найближче наше завдання, для окупантів являється сьогодні найближчою небезпекою і головною загрозою їх пануванню.

Ми з особливою приємністю і задоволенням наводимо ці признання ворогів наших саме сьогодні, вони бо ще раз підкреслюють нерозривний зв'язок в прямуваннях і змаганнях наших тут, на еміграції, і братів наших там, під окупацією: одним духом перейнято їх, однаково скеровано їх до однієї мети, — тієї, що її поставив нам незабутній і світлий день — 22 січня.

tv

І. К. Дука

(Посмертна згадка).

Коли я довідався з телеграми, що в Румунії вбито її прем'єр-міністра Іоана Дуку, то я просто не вірив очам своїм. Ще менше мені здавалося ймовірним, щоб серед справжніх румунів знайшовся тил, який би підняв зброю проти цього власне державного діяча. Остільки І. Дука, завдяки своїм особистим властивостям, користувався загальними симпатіями серед самих широких кол румунського громадянства.

Румунські політичні звичаї, політичний жаргон румунської журналістики та обивательських пересудів не відзначаються високим рівнем. Постійні впоминання про порушення тим чи иншим політичним діячем семої заповіді там звичайна річ. Але ніхто і ніколи І. Дуді не не осмілювався закидати чогось такого, що відносно інших являлося цілком звичайним та майже нормальним. Навіть партійна боротьба та гостра критика окремих партійних провідників завжди омина ім'я Дуки.

З цього приводу згадую такий дуже красномовний факт. Після загальних виборів 1928 року, що принесли перемогу ліберальній партії, Дука в кабінеті І. Братіану був міністром внутрішніх справ і відповідав на протест опозиції щодо зловживань уряду під час виборчої кампанії. В цій дебаті зачеплено було тако-ж репутацію одного з лідерів опозиції Маджяру. І він, цей послідовний опозиціонер ліберальної партії, не знайшов кращого доказу для своєї політичної коректності, як заапельювати до присуду свого політичного противника І. Дуки. Він був певен, що Дука, навіть в момент самої гострої міжпартійної суперечки, залишиться на позиції, відповідаючій його громадському авторитету. І не помилився, відповідь Дуки на його заклики була зразком політичної шляхетности та об'єктивности.

По своєму походженню з відомої аристократичної родини, по політичному вихованню, що відбулося під постійним впливом та тісним співробітництвом з покійним І. Братіану, І. Дука належав до старшого покоління румунських лібералів. Тим часом молода генерація їх, провідником яких став сучасний прем'єр Татареску, безоговорочно визнавала його авторитет і рішуче підтримувала його лідерство в партії після смерті І. та В. Братіану. Сам І. Братіану завжди на нього дивився, як на свого майбутнього замітника, і тому в різних кабінетах, що він очолював, І. Дука послідовно пройшов практичну школу підготовки до партійного лідерства та майбутнього прем'єрства, побувавши міністром освіти, хліборобства, внутрішніх справ і закордонних. Разом з тим він завжди вважався одним з найвидатніших теоретиків партії, котрому доручалися найвідповідальніші праці по розробленні змін програму та конституційних проєктів.

В цьому напрямкові згадується мені один з дуже цікавих та характерних власне для нього виступів партійного порядку. Інститут соціальних студій улаштував цикл публічних викладів на загальну тему щодо програмів та ідеологій сучасних політичних партій. Перед аудиторією Букарешту мали виступити з докладами лідери всіх партій з теоретичними домаганнями. Ліберальна партія свій доклад доручила Дуці. І треба признати, що і по глибині трактовки питання, і по ґрунтовності аналізу сучасного становища Румунії, в зв'язку її загальним, а разом з тим і по тому безперечному знанню і розумінню сил та потреб своєї країни, доклад І. Дуки робив враження дійсно чудового, а не закликання та вихвалання своєї крамниці. Само по собі зрозуміло, що в ньому і тіни не було найменшої демагогії та погоні за дешевими ефектами.

Характерна дрібниця, яка може найкраще малює спеціальні властивості Дуки. Всі докладчики перед ним свої доклади викладали у виді промов, не цураючись звичайних ораторських засобів впливу на аудиторію. Дука, один з признаних кращих промовців, свій

Нам'ятайте, що 22 січня — день збору пожертв на будову власного приміщення для Музею Визвольної Боротьби України в Празі!

доклад читав по рукопису, а в коротенькій передмові заявив, що це робить з поваги до аудиторії, яка прийшла до наукової інституції повчатись, а не на розвагу. Тим часом прочитав він доклад так, що ввесь його зміст надовго залишився в пам'яті слухачів.

Як ближчий співробітник І. Братіяну, І. Дука був увесь час переконаним прихильником ідеї незалежності України. В цьому він бачив одну з важливих політичних гарантій для своєї батьківщини та серйозний засіб паціфікації Близьного Сходу. Як послідовний демократ, мав він тако-ж безперечні симпатії до українського визвольного руху. Але, як і всякий європейський політик, він ці погляди завжди підпорядковував інтересам своєї країни. Пам'ятаю одну з наших розмов на цю тему.

Підготовлялася конференція в Генуї. На чолі румунської делегації стояв Братіяну, а його заступником їхав Дука, як тодішній міністр закордонних справ. Наша місія виготовила спеціальний меморандум, який я і подав персонально Дуці. В цьому меморандумі проходила думка, що при тій ситуації, в якій знаходиться совітська влада, що тоді шукала собі спадкоємців, рішуча міжнародня інтервенція на користь України може мати солідні шанси на успіх. Одже Українська Дипломатична Місія просить румунську делегацію про підтримку своїх домагань на конференції. Дука, приймаючи цей меморандум, зміст якого він наперед знав, заявив себе цілковитим прихильником нашої справи, але зазначив тако-ж цілком одверто, що румунська делегація мусить рахуватися з загальною ситуацією, відношенням великих держав, а тако-ж своїми власними інтересами. Конференція мала наслідком прийняття большевиків до співпраці з Європою та договір в Рапало.

Як ближчий наслідок її для української справи в Румунії, явилася ліквідація Української Дипломатичної Місії. Вона була переведена Дукою надзвичайно коректно, при чому ним-же було знайдено засіб зберегти її, як орган українського представництва, з однесенням її компетенції до справ внутрішнього порядку по відповідному ресорту. Так саме за час його участі в уряді і про його піддержці уконститувався новий орган українського представництва — Громадський Допомоговий Комітет.

Під час перебування ліберальної партії в опозиції, двері Дуки завжди були відчинені для представників України і ми часто користувалися і його порадами та увагами що-до переведення тих або інших конкретних справ. При цьому при всіх цих зустрічах він завжди виявляв свою зацікавленість українським питанням, симпатії до нього та його розуміння. Разом з тим в його поводженні з нами він постійно залишався типом справжнього джентльмена, не даючи найменшого приводу до трактування нас, як бідних родичів.

7. I. 1934. Прага.

К. Мацієвич.

5-ий черговий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції

30-31 грудня 1933 року в Парижі відбувся черговий з'їзд Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. З огляду на тяжку фінансову кризу, що її переживають члени Т-ва в наслідок безробіття, зменшення заробітків та безробіття, з'їзд цей не був численним. З другого боку, і Управа Т-ва, йдучи шляхом економії витрат, робила його скромнішим за попередні роки. З дозволу редакції «Тризуба» з'їзд відбувся в помешканні редакції.

На з'їзд прибули делегати з Шалета, Альгранжа та Оден-ле-Тіша. Решта філій прислала писемні доклади про діяльність на місцях та свої побажання що-до майбутньої роботи Т-ва. Не дивлячися на скромні обставини, з'їзд все-ж перейшов з належною урочистістю.

Відкриття з'їзду відбулося в суботу 30-го грудня о 17 год. На його відкриття, крім делегатів та членів Паризької групи, було запрошено п.-о. протоієрея Іл. Бриндзана, — настоятеля Православної Парафії у Франції, проф. О. Шульгина, — голову Місії УНР у Франції, п. М. Шумицького, — голову Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, п. Жака Деляша, — генерального секретаря французької Національної Федерації Комбатантів та Жертв Війни, п. Карева, — голову «Ліги Відродження Козацтва» і представника донських козаків, кн. Токаржевського та інших.

Розпочав з'їзд п.-о. Бриндзан коротким, але дуже чулим словом до учасників з'їзду, після чого відбувся урочистий молебень. Перед портретом покійного Головного Отамана С. Петлюри, увітчанним живими квітами, поставлено було аналой, а з боків стали бойові прапори 3-ої Залізної дивізії та значок командира П. Обік-же портрету розміщено було прапори французької Федерації Комбатантів, прапор Т-ва б. Вояків Армії УНР та прапори філій в Шалеті, в Альгранжі і в Одені. Співав хор Т-ва б. Вояків.

Після могутнього «Многая літа» слово взяв голова Т-ва ген. штабу ген.-хор. О. Удовиченко:

«З того часу, як повстало Т-во, як ми почали жити організованим життям, ми збираємося вже п'ятий раз для обговорення своїх внутрішніх справ. 6-ий рік існування Т-ва у Франції є поважним ювілеєм в умовах емігрантського життя. За цей час Т-во виросло, зміцнилося, придбало повагу не тільки серед самої української еміграції, але й серед чужинців. Користуєся випадком, щоб висловити подяку всім гостям, що завітали на наш з'їзд, а зокрема проф. Шульгину, голові Місії УНР у Франції, що представляє Уряд УНР, п. Шумицькому, голові Генеральної Ради Союзу Укр. Емігр. Організацій у Франції, п. Деляшові, генеральному секретареві французької Федерації Комбатантів, п. Кареву, представникові донських козаків, та всім, хто одповів на наше запрошення.

Т-во наше розвинулося, і причина тому дуже проста: ми поставили собі ясне завдання. Вона полягає не тільки в задоволенні наших життєвих потреб, але і в поширенні серед чужинців нашої ідеї, наших визвольних змагань. Ми кажемо всім, що боремося за державне існування українського народу. Ми державники. Ми йдемо за тим Урядом, що продовжує виконувати це історичне завдання.

Цим шляхом ми йшли, будемо йти й далі. Таке ясне й чітке завдання спричинилося до нашого об'єднання і до нашого розвитку. Будемо-ж і на далі витривалі і міцні духом, і ми переможемо.

**Не забудьте сьогодні покласти і свою цеглину на будинок власний
Музею Визвольної Боротьби України в Празі!**

Нашому многострадальному народові — Слава!»

Далі слово взяв проф. Шульгин, голова Місії УНР у Франції. Привітавши голову Т-ва і всіх членів-учасників 5-го з'їзду, проф. Шульгин в короткій промові оцінив діяльність Т-ва та його розвиток і побажав успіху в його роботі на майбутнє. Одмітивши міцний ґрунт, на якому стоїть Т-во як внутрішнє, так і зовнішнє, проф. Шульги висловив надію, що Т-во під проводом його голови ген. О. Удовиченка і далі буде так розвиватися, як воно досі розвивалося. Потім проф. Шульгин звернувся до п. Деляюша, генерального секретаря французької Федерації з словами ширшої подяки за ту постійну моральну підтримку, яку має Т-во від Федерації, і за постійно тепле й прихильне відношення до українських бувших вояків та розуміння їхньої долі, їхньої мети, їхніх змагань. Останнє слово проф. Шульгина, слова подяки представникові Франції за гостинність, виявлену нашим людям, покриті були вигуками «Слава!» «Vive la France!» (хай живе Франція).

П. Деляюш в свою чергу одповів:

«Маю за шану й приємність ще раз сьогодні засвідчити сердечний привіт від імени Національної Федерації Інвалідів, Жертв Війни та бувших Комбатантів. Щиро дякую п. Шульгинові за ласкаві слова, сказані ним на адресу нашої Федерації. Повірьте, що од всього серця намагаємося ми кожного разу, як трапляється нагода, бути до розпорядимости наших товаришів-українців, щоб їм зробити ту чи иншу послугу.

Ми шасливі, як що почуття приязни, які є в нас що-до них, підігрівас їхні серця і допомагає легше пережити болісні години вигнання.

Ми лише шкодуємо, що наші засоби не завжди є такими сильними, щоб дати їм як тут у Франції, так і на міжнародньому терені всю ту допомогу, на яку вони заслуговують.

На початку цього року, який виявляється, на жаль, тяжким, я складаю найщиріші побажання, щоб положення ваших земляків там на Україні, тих, що страждають від голоду, в швидкому часі покращалося.

Висловлюю нарешті щире побажання, щоб скорше прийшов той благословенний час, коли ви зможете зобачити вашу дорогу батьківщину».

Нарешті слово забирає п. Карев, який в своїй привітальній промові висловив надію, що Україна й Дон спільними силами проти спільного ворога зуміють знайти спільні шляхи для остаточної перемоги тої ідеї, до якої як Україна, так і сусідній з нею Дон стремлять, — а саме ідею самостійности їхніх держав. Сильне, глибоке змістом і прекрасно виголошене слово п. Карева справило дуже добре вражіння на присутніх, які тепло вітали оратора.

Після тих промов офіційну частину з'їзду було закінчено й оголошено перерву до 20 год. 30 хв., коли мала розпочатися вже ділова частина з'їзду.

Ділову частину з'їзду було відкрито промовою голови Т-ва ген. О. Удовиченка про загальний стан роботи Т-ва за минулий рік. В цій промові голова Т-ва торкнувся діяльності Управи Т-ва як внутрішньої, так і зовнішньої, і закінчив її пропозицією вшанувати вставанням і хвилиною мовчанки пам'ять національного вождя — Симона Петлюри, що й було виконано присутніми.

На голову з'їзду було обрано п. ген. О. Удовиченка, а на секретаря — п. М. Ковальського.

Далі йшли привітання. З них перше від Пана Головного Отамана, яке звучало так:

«Пане генерале!

Передайте моє сердечне привітання 5-ому черговому з'їздові вояків і побажання успіху в праці.

Глибоко вірю, що вже незабаром, на рідній землі, вояки будуть і надалі гідними носіями нашої державної ідеї, як були вони гідними й дотепер на чужині, в еміграції.

Головний Отаман Андрій Дівицький».

Далі йшли привітання від п. В. Прокоповича, Голови Ради Міністрів УНР, ген. В. Сальського, військового міністра, Спілки Військових Інвалідів у Польщі, від Українського Допомогового Комітету в Румунії, від Спілки Українських Сільських Господарів у Франції, від Жозефа Граньє — голови Національної Французької Федерації б. Комбатантів, від п. Мерліно — голови Італійських Інвалідів у Франції, від п. Макогонна з Женеви, від філій в Ліоні, Шалеті, Альгранжі, Одні, Греноблі та від зв'язків в Омекурі, Ромба, Дижоні, Шато-де-ля-Форе та від окремих осіб: п. п. Гришина, Терещенка, Ямьового та инш.

З'їзд доручив Управі подякувати всім тим, хто прислав привітання.

(Далі буде)

М. К.

3 міжнароднього життя.

Політичне становище.

Новий рік не дав ще нічого нового в обігу міжнародньої політики. Факти, що-денні події, явна річ, нові, їх є багато, бо-ж що-разу читаємо в газетах то про подорож англійського міністра закордонних справ до Мусоліні, то про вбивство першого міністра румунського; про появу новісенського большевицького посла у Вашингтоні чи про невдалий атентат на голову японської влади; про парафування тимчасового франко-совітського торговельного договору або про совітський шпіонаж у тій же самій Франції; про конференцію Малої Мнтанти чи про новий проєкт розділу й упорядкування Сходу Європи і т. и., і т. И. Факти нові, але всі вони — лише ознаки чинности старих схем, всі вони — лише вияви тих міжнародніх процесів, що зазначилися в році минулому, а деякі й далеко раніше, і до нового р. 1934 перейшли в своїй незакінченій стадії.

Тих процесів багато й вони пронизують своєю динамікою всі сторони міжнароднього життя. Але коли обмежитися площиною чисто політичною, то тут усі явища можуть бути заведені до берегів лише двох основних процесів, а саме: один із них — це перестановка державних сил у Європі, другий — така сама перестановка на Далекому Сході Азії, на берегах Тихого океана. На цьому місці многократно зважено було елементи обох вказаних процесів, їх можливості та майбутність. Повторювати все оте не має тому рації; досить буде лише вказати на їх динамічний, так мовити, стан на сьогодні, тоб-то на день, коли писано ці рядки.

Європейська перестановка — річ складна й не всі ще її елементи вияснено до кінця. До останнього часу питання це органічно зв'язано було з так званою ревізією мирових договорів р. р. 1918-1919. Тепер зв'язок той рішуче послаблений, хоч ще й не розірваний остаточно. Бо що властиво залишилося не ревізованим з тих договорів? З них фактично відпало вже все те, що могло відпасти, не викликаючи збройного конфлікту. По-перше, зникли, неначєб-то без сліду, так звані нерівні міжнародні права переможених і переможців. Юридичного титла для тої нерівноправности ніби-то й не було, але фактично вона дуже давалася в знаки всім, що програли у великій війні, а особливо — Германії. По-друге, так само зникли й не повернуться назад усі форми її роди воєнних боргів і контрибуцій, і то за формальною згодою всіх переможців. Нечинними стали всі передбачені в договорах санкції, як економічний бойкот, окупація території то-що. Формальної згоди переможців тут не було, але фактично в останнє ті санкції були всього лише раз застосовані до Германії за часів твердої влади Раймонда Пуанкаре, а тепер психологічно й міжнароднє стали вони не можливими, бо небезпечними. Так само нечинними стали й усі ті параграфи договорів, де говорилося про право Германії на дуже знижене озброєння. Формально й на сьогодні переможці від тих параграфів ніби-то ще не одмовилися, але фактично Германія зараз озброєна мабуть не гірше за своїх державних сусідів. З договорів

в силі zostалися лише ті частини їх, які не могли бути змінені чи фактично анульовані без збройного конфлікту, одностороннім рішенням. І ці частини договорів самі болочі, бо всі вони — територіяльні.

Фактична ревізія мирових договорів підійшла зараз уже до кордонів, встановлених в р. р. 1918-1919 для старих і нових держав Середньої і північної Східної Європи. На цьому стоїть і цим пояснюється незвичайна гострота сучасного політичного становища. Нагадаймо тому елементи й зацікавлені в тому сторони, бо-ж не всі вони однаково важливі і не всі мають те саме значіння.

Скривджених великою війною в Європі, як відомо, є багато. Це, по-перше, Германія, за нею Австрія, Угорщина, Болгарія то-що. Не всі вони однак в цій справі активні, бо не всі мають силу ту активність виявити.

Найменше активною являється Австрія, бо цій країні ходить зараз не проте, щоб повернути свою минулість, а про те, щоб як будь утриматися в якості самостійної держави. В трохи гіпшому, але тако-ж не активному стані знаходяться і Болгарія. Дуже активна Угорщина, але ця маленька держава сама нічого зробити не може, бо не має на те сили і можливостей. Залишається, таким чином, в активі сама Германія, яка має силу і волю, до того має тако-ж і голос в європейському таборі держав, має серед цих останніх і прихильників. Вона — надія всіх отих менших держав, вона — вісь, біля якої зараз точиться динамічне колесо міжнародної європейської політики.

Як відомо всім, Германія має дуже велику територіяльну програму, зв'язану, з одного боку, з її вивершеним расовим націоналізмом, з другого — з державними потребами, як їх німці собі уявляють. До тої програми входить і державне об'єднання всіх німців, де б вони не жили, й відтворення так званої Mittel-Europa од Берліна до Царьгорода і далі, під проводом Германії. Проміжко ці змагання. На сьогодні вони ще в першій стадії ідеологічного підготування і, будь-що-будь, не дуже то реальні. Реальною річчю зостаються, таким чином, лише ті територіяльні втрати, які припали на долю Германії. Ці втрати можна було б поділити на три категорії: 1) ті, з якими німці неначе-то вже замирилися, як втрата Ельзаса та Лотарингії; 2) втрати, повороту яких вимагає, так мовити, престиж; до них можна зачислити територіяльні одрізки на користь Бельгії, Чехословаччини, а може й славетній польській коридор; 3) втрати життєвого значіння, як одібрані в німцях заоканські колонії.

Вказані три категорії територіяльних втрат і служать для Германії зараз, так мовити, козирами в її дипломатичній грі. Не всі вони, явна річ, однакової ціни. Перша з них — мабуть таки безповоротна втрата, й може бути використана в пересправах хіба що як певне свідочтво доброї волі і миролюбних настроїв — принаймні що-до Заходу. Це й робиться вже самим Адольфом Гітлером, який що-разу підкреслює свою одмову від Ельзаса й Лотарингії, говорячи щось на адресу Франції. Друга, престижна категорія, має далеко більшу ціну. Це вже справжні козири, це вже реальні елементи для дипломатичного торгу, для різного роду міждержавних комбінацій, спрямованих на задоволення вимог категорії третьої, життєвої, яка й лежить в основі всіх сучасних європейських комплікацій.

Не треба однак думати, що справа стоїть так таки просто. Ми втратили, мовляв, колонії — вертайте їх назад: в Германії дуже добре знають, що колоній їм не повернути, бо дісталися вони не комусь іншому, а майже всі Англії, яка, раз здобувши, таких річей назад не повертає. Німці вимагають тому не прямого повороту колоніяльних територій, а компенсацію за них. Компенсацію ту Германія знайшла не десь далеко за океанами а дуже близько від себе, на досяг руки, майже біля своїх державних кордонів. В р. 1933 цю компенсацію звали в європейській пресі — мандатом на Росію; в поточному році вона вже встигла дістати назву — вільні руки на північному сході. Фраза ця на газетних шпальтах впрост миготить перед очима, коли мова

йде про германські пересправи з Францією, з Польщею, з Англією, з Японією.

Історія неначеб-то повторюється. Як колись переможену у війні Францію Бісмарк, щоб вона не заважала йому в Європі, підштовхнув на збудування колоніальної імперії по-за Європою, так і тепер немов-би хтось (а може Германія й сама) штовхає Германію до не-європейської частини Європи, до північно-східних провінцій большевицької держави. Є й друга історична аналогія. Як колись у ст. ХІХ найбільшим клопотом великих європейських держав було справно поділити між собою спадщину після безнадійно хворої людини (Отоманської Порти), викроївши з її території самостійні держави та сфери впливу, так і тепер, в ст. ХХ, стоїть перед ними невідкладне завдання упорядкування спадщини нової хворої людини — Росії, що сьогодні має вигляд большевицької.

Вимога Германії вільних для неї рук на північному сході поставила питання вказаного упорядкування на чергу дипломатичного дня. Як свідчить не хтось інший, а сам колишній російський посол в Лондоні, по європейських міністерствах уже завелися «зловісні папки» з написами на них «Розподіл Росії»; засвідчує, з другого боку, інший видатніший російський політик, а саме П. Н. Мілюков, що час для того розподілу на сьогодні дуже сприятливий.

У большевиків та серед російської еміграції з цього приводу повстала паніка, бо не бачать вони тих сил, які могли б встати рішуче в оборону єдиної-неділимої, все одно якою барвою її фасад буде розмальовано. Справді, хто в Європі міг би боронити Росію? Оборонцями її вважаються зараз французи, бо мали вони колись корисний для них франко-російський союз, бо налагодили зараз з большевиками більш-менш ввічливі стосунки. Але чи так далеко йдуть французькі симпатії, що могли б вони із-за них і до боїв стати? Це дуже сумнівно. Не в такому разі стані Франція і не такі в ній панують настрої, щоб могла вона втягнутися до війни ради прекрасних совітських очей. З інших великих держав у Європі нема ні одної, яка б стала по боці СССР. З менших так само. Є, що правда, двоє союзників французьких, яких можна вважати російськими симпатиками — це Чехословаччина і Югославія; але, явна річ, позбавлені вони тої питомої ваги, яка могла б їм дозволити виступити активно.

Російська паніка цілком оправдана ще й тому, що на російську спадщину, претендують не лише в Європі, але й в Азії, де перестановка державних сил як раз і зводиться до того, що давнє місце Росії на Тихому океані хоче й може заступити Японія. Там ця перестановка йде в дуже ясных лініях, видних для всіх і кожного. Впрост обидві сторони готуються до війни. Як про те можна прочитати в останніх звітленнях європейської преси з Далекого Сходу, большевики, напруживши всі зусилля, перекинули на Забайкалля по-за 20 відсотків цілої дієвої армії, а цивільному населенню приобіцяли ріжного роду пільги й привілеї, аби лише воно їм не зрадило. З другого боку, японці усі свої військові сили в Манджурії поставили на самому совітському кордоні. А до майбутніх подій готуються в той спосіб, що в березні сучасний президент Манджурії має бути оголошений імператором нової Північно-Східної Імперії, до якої ввійдуть сучасні Манджурія, Монголія і три північні китайські провінції, а пізніше мають увійти автономні штати цілого Забайкалля. Ставиться й термін для тих подій — рік 1935.

Хто з нас доживе, той побачить, що станеться в тому р. 1935. Але й на сьогодні українцям нема жадної рації для паніки, чи для якогось

22 січня не повинно бути ні одної громади, ні одного громадянина, які б не дали своєї лепти, цехай найскромнішої, на Музей Визвольної Боротьби України в Празі!

побоювання. Який характер матиме вказане вище у п о р я д к у в а н -
н я на північному сході ССРС, ми не знаємо і нас це не так то вже дуже на
сьогодні обходить. Але нас обходить і ми знаємо твердо, що у нас на Ук-
раїні це упорядкування може і буде мати лише єдину форму, а саме фор-
му відтворення самостійної Української Народньої Республіки. За це
говорять наше право і наша національна сила, і всі зовнішні обставини,
серед яких оте упорядкування Сходу Європи тільки й може відбутися.

Observer.

Смерть Пані Женев'єви Бонен

Коли склалося це число «Тризуба», з Голандії надійшла сум-
на звістка про смерть Пані Ж. Бонен, удови колишнього французького
посла в Персії. Покійна, як і її чоловік, була великою приятельни-
цею України і виявила те на ділі. Це вона зробила по смерті свого
чоловіка щедрий дар Українській Бібліотеці імені Симона Петлюри в
Парижі, пожертвувавши значну частину його цінної бібліотеки.
Пані Бонен була дійсним членом Французького Товариства Україно-
знавства в Парижі і брала жваву участь в його працях. Влітку мину-
лого року вона одбула подорож до ССРС і, несподівано захворівши
на повороті звідти, вже не прийшла до здоров'я.

Передчасна смерть цієї щирої приятельниці України сповнила
жалем серця всіх, хто знав цю високо культурну, прекрасну жінку.
Особливо боляче відчуває жаль за своєю добродійкою наша Бібліоте-
ка. Цими словами складаємо жаль і співчуття од редакції «Тризуба»
на свіжу могилу прихильниці визволення України.

Французьке Товариство Українознавства сповіщає про
тяжку втрату члена свого Правління

Пані Женев'єви Бонен уродженої Камескас

вдови Надзвичайного Посла : Повноважного Міністра
Франції Карла Е. Бонен, яка навіки спочила після ко-
роткої і тяжкої хвороби у Газі в Голандії.

Хроніка

3 Великої України

Черговий 12-ий з'їзд КП(б)У мав одбутися 18 січня в Харькові.

— Пам'ятник Тарасові Шевченкові почали будувати в Харькові. Постать і барел'єфи роблять в майстернях в Ісенінграді. Граніт і лабрадор з Волині. Працями керують заслужені діячі мистецтва професори Манізер і Ландбард. («Изв.», ч. 306).

— Сесія ВУАН розпочалася в Києві 7 січня доповіддю комісара освіти Затонського: «Національно-культурне будівництво та боротьба з націоналізмом».

По-між іншими питаннями сесія мала розглянути нову організаційну структуру ВУАН, справу заснування нових кафедр та затвердити постанову президії ВУАН про виключення з числа дійсних членів ВУАН Юринця, Возняка, Колеси, Щурата, Студинського та Рудницького.

На черзі проєкт обрання нових дійсних членів та членів-кореспондентів. («Вісті», ч. 5).

3 життя укр. еміґрації.

У Франції

— В Українській Православній Церкві в Парижі в неділю 21 січня с. р. відбудеться служба Божа, а після неї урочистий молебень з нагоди державного українського свята.

— З життя Спільки Українських Сільських Господарів у Франції. Загальні збори

членів Спільки, що відбулися 25 грудня минулого року, прийняли демісію почесного голови Спільки п. інж. Никитюка в наслідок його заяви.

— Ялинка для українських дітей в Греноблі. Управа Української Громади в Греноблі влаштувала 31 грудня м. р. ялинку для дітей української колонії та новорічну загальну вечерю для членів Громади.

Це українське свято було відмічено місцевою французькою гаетою République.

У Польщі

— Перед скликанням ІІІ делегатського з'їзду української політичної еміґрації у Польщі. Головна Управа УЦК продовжує заходи, зв'язані з скликанням ІІІ делегатського з'їзду. Тяжка економічна ситуація покладає на українську еміґрацію в Польщі не легке завдання добровільними датками утворити фонд для скликання з'їзду, а тим самим і прискорити час його скликання.

Обіжником з 28 грудня м. р. Головна Управа УЦК звернулася до всіх Відділів УЦК на місцях із закликом перевести на січневих загальних зборах членів Відділів збірки на цю ціль.

Обставини накладають на українську еміґрацію в Польщі нове завдання іспитового характеру.

— В Українському Клубі у Варшаві 31 грудня м. р. відбулася традиційна зустріч Нового Року, з'єднана з забавою, яка затягнулася до ранку.

В Кятаю

— Відкриття домівки Української Громади в Шанхаю. 26 листопада м. р. в Шанхаю на території міжнародної концесії відбулося урочисте відкриття домівки Української Громади.

Урочистість почалася службою Божою, яку відправив п.-о. Дяченко. Після служби Божої над домівкою було піднято український прапор, а панові Бутенкові, голові Громади, було піднесено хліб і сіль в подяку за його користну національну працю.

По освяченні помешкання, яке, в окремому двохповерховому будинку, складається з двох кімнат під Громаду, 4 кімнат для найму, кухні й гаража, Управою Громади присутнім членам Громади й гостям було запропоновано шклянку чаю. Між гостями були присутніми представники від грузин, тюрко-татар, горців Кавказу та японців.

Голова Громади п. Бутенко привітав присутніх в новій домівці на міжнародній території та подякував громадянам за підтримку в тій боротьбі, яку прийшлося вести на протязі 8 місяців за існування української національної організації в Шанхаю.

Секретарь Управи Громади п. Тоцький коротко доложив присутнім про перебіг боротьби за існування Громади та перехід її з французької концесії до міжнародної.

Представники грузин, тюрко-татар та горців Кавказу щиро вітали об'єднання українців для боротьби за визволення свого краю. Підкреслили, що й у українців, і в них — один і той самий ворог: Москва, а тому необхідна об'єднана співпраця, щоб у влучний момент піти одним фронтом.

Японці те-ж вітали українців і запевняли, що їх симпатії і прихильність на боці визвольних змагань українського народу. Японські гості подарували Громаді портрет І. Котляревського, виконаний японським художником.

Після промов гостей п. Квашен-

ко сердечно дякував їм за прихильність та співчуття до визвольних змагань українського народу, який бореться за утворення своєї власної незалежної держави, та підкреслив, що українці з великою прихильністю ставляться до інших, поневолених Москвою, народів, що боряться за святі ідеали національного визволення.

Далі промовляв п. Мельник до українського жіноцтва, закликаючи його до заснування жіночої української організації на взірць жіночих організацій Європи й Америки. Після цієї промови взяла слово пані Гриневичева та пані Бутенкова-Браун, яка, будучи англійського походження, приймає щиро й гарячу участь в українському громадському житті.

На відкриття нової домівки Громади прибув тако-ж начальник поліції участка, в якому знаходиться домівка, — англієць, і переконався в ріжниці, яка існує між українцями і росіянами.

Салю Громади було гарно оздоблено українськими портретами, квітами, ялинками, національними стрічками й тризубами. Виділялися портрети Т. Шевченка, С. Петлюри, гетьмана Дорошенка. Всі портрети було оздоблено рушниками. Салю мала урочистий святочний вигляд, який створював у присутніх відповідний, піднесений настрій.

Промови, декламації дорослих і дітей — затяглися аж до 10 год. вечера.

К в а ш е н к о .

Листи з України.

I.

Дорогий тату, шлю я тобі свій привіт. Наше все горе, як ми живемо. Дорогий тату, ти писав нам, що ти до сих пор не вишлеши посилки, поки не получиш отвіту, бо ти думаєш, що ми твої посилки не получаємо. Ми твою посилку получили 2 рази по 5 тетрадів і конвертів, і один раз 6 кило рису і 3 кило сахару, але ми вже дуже давно, ще до свят його із'їли, ми вже три тижні

не бачили навіть кулішу, лиш на бурякові кормовому і живем.

Дорогий тату, я тебе просив, щоб ти вислав мені зошити, а тепер мені приходиться їх продавати та купувати харчі, бо я 18-го продав один зошит за 4 карбованці і купив на базарі чашку круп'ячмінних і зварив 2 рази куліш, і більше ми його ще від осені не їли, бо куди не підем просити, то скрізь відказуються, а як дасть хто-небудь буряк з чужих людей, то й то йому спасибі.

Дорогий тату, висилай нам як найхутше, бо ми, коли нездужаєм, то або позамерзаєм або виздихаємо. Дорогий тату, висилай нам одяг непримінно, бо в нас тепер такі морози, що бувають до 20 градусів, бо я уже школу залишив, бо нема у чому ходити і нема що їсти. Як устанеш рано, позавиваєш ганчірками ноги та й ідеш по-під хати.

Дорогий тату, прошу і плачу, щоб ти вислав нам посилку: одяг і харчі, і як вишлеш харчі, покладь не більше 2 сухарі, щоб ми не наїлися, лиш побачили, які вони, бо ми вже не бачили більше як 5 місяців. Дорогої папа, ще покладь туди, як що можна, зо три карандаші хемичних, бо у мене нема хорошого чорнила, я буду собі мати на два роки, бо може до тебе і письма того не доходять, що рідке чорнило та й затирається на конверті адрес, а тако-ж письмо не можеш розібрати, що неясно. Досвідання, ми ще живі й здорові. Крепимо далі, я був слабкий, але вже очунав.

29. X. 1933 року.

II.

... З кінця сентября я опять стала ходити на свій радгосп на роботу, хоть і боліла мені рука я чистила буряки, моркву й вибирала картоплю — надіялась, що дадуть нам, робочим, овоців на зиму хоть потрошки все-го, но вони не дали нічого... Вдома холодно, хоть собак ганяй, загіртіся нема де, в хаті стіни зацвіли, тухлість смердить, палити нема чім (пуд дров 3 р.).

Поки я на роботі X назбирає по полі якого сміття, щоб зварити юшку з картоплі (10 шт. картоп. 1 р.) й скоріше лягати, щоб хоть в постелі загіртіся... Ми весною дуже голодували, жили бевкою й бурачинням, колись пси лучше жили, як тепер люде. Я купила муки, пшона й маю на де-який час, а там може що зароблю й що Бог дасть, то буде: може позамерзаєм цієї зими, як дедушка із X.

18.XI—1.XII 1933 року.

Лист до редакції.

Високоповажаний Пане Редакторе!

Прошу не одмовити в ласці умістити моє наступне спростовання:

В ч. 29 з 12 листопаду 1933 року в замітці «Українського Слова» за підписом п. О. Г.-д. під назвою «Методи Уенерівщини», що було передруковано потім «Розбудовою Нації» ч. I за 1934 р. та в «Новому Шляху» (Канада) ч. 50 з 12.XII 1933 р., під тою-ж назвою, зачеплено мене і «цитовано» окремі фрази та вислови, які я ніби говорив під час своєї промови на громадських зборах в Оден-летіші 5 листопаду мин. року.

Безхитрий тон названої статті, як рівно-ж і буйна фантазія її автора, що виявилася у примітивній фабрикації речень, яких я не висловлював, та підібранні їх, не заслуговували б на те, щоб звертали на них увагу, як би автор статті — очевидно в оправдання своєї писанини — не навів в кінці таке речення: «приходить під увагу инша річ. Всім відомо, що Постишев і Сталін з цілою ІПУ стараються використати всякі аргументи для того, щоб оправдати свій терор на Україні. Подібні заяви Ковальських дають їм до рук чудовий матеріал, який вони добре зуміють використати, щоб пролляти кров».

Якими методами треба послуговуватися в боротьбі з своїми політичними противниками, щоб допуститися до приписування їм висловів, яких вони не робили і щоб, таким чином, бути творцем отих «аргументів» та «чудового матеріалу»?

На це хай дасть відповідь кожний свідомий український патріот. Уважаю лише своїм обов'язком підкреслити, що всі наведені в статті п. О. Г.-д. в лапках речення, що я їх, ніби, висловлював на зборах 5 листопада в Одні, являються вимислом автора статті.

Прийміть, Пане Редакторе, вислови моєї найглибшої пошани,
М. Ковальський.

Париж

29 грудня 1933 року.

Комісія при Товаристві б. Вояків Армії УНР у Франції по влаштуванню концерту-балаю 31 грудня м. р. приносить щиру подяку всім особам, які зпричинилися до успішного переведення вечера. Особливу подяку Комісія висловлює паніям Балабановій, Гораїновій, Huelier, панні Чехівській та пп. Топольському, Ліптусеві, Бахтину, Редьці та п. Ковальському, як і всьому хорові. Нашим малярам, які подарували свої малюнки для лотереї, а особливо п. Перебийносові Комісія складає рівно-ж щиру подяку.

В. Солонар, голова
Комісії.

* * *

Управа Української Громади в Греноблі складає своє признання й подяку всім особам, що допомогли влаштуванню 31 грудня

м. р. ялинки для дітей та новорічної вечері.

* * *

Управа Відділу в Орішкові УЦК у Польщі складає щиру подяку П. Ф. Качинському за його офірність — даровання вінка для оздоблення герба в помешканні Громади.

* * *

Складаю глибоку подяку голові Відділу в Орішкові УЦК у Польщі П. В. Остапчуківі за сердечне прийняття на Різдвяні свята. Бідненькі були свята, але приємно так було побути в прибраному в національному дусі помешканні п. Остапчука і почитати книжки з його бібліотеки, яка налічує до 80 томів і 18 чисел «Тризуба».

На знак моєї вдячності передаю для Відділу в Орішкові вінок з українськими національними стрічками, а п. голові В. Остапчуківі і всім моїм землякам бажаю скорого повороту на батьківщину.

Бунчужний 3-ої сотні
полку Чорних Запорозжів
Ф. Ткаченко
з дружиною.

Збірка для родини померлого
Омеяна Маломужа.

Від О. П. поступило 200 фр.,
та від Л. О. — 10 фр. Разом з
попередніми — 415 фр.

Нові книжки й журнали.

— Вісти Музею Визвольної Боротьби України, ч. 4, Прага, січень 1934. Видання неперіодичне. Містить заклик Управи Музею до українського громадянства, пам'ятний список жертводавців на Музей та замітки з життя Музею.

— Другий річник Українського Економічного Бюро з календарем на 1934 рік. Зміст: Україна в числах; Народнє господарство; Покажчик української культури; Звіт Українського Економічного Бюро; Оголошення.

Редакційний комітет і співробітники: інж. М. Захарченко (Варшава), дир. А. Жук (Львів), радн. І. Косенко (Париж), дир. В. Косоноцький (Варшава), проф. д-р В. Кубійович (Краків), д-р Ю. Ліпа (Варшава), ред. Л. Лукасевич (Варшава), М. Маслов (Варшава),

інж. С. Попович (Варшава), Українське Бюро (Лондон), «Український Тиждень» (Прага), проф. С. Сірополко (Прага), Ю. Соневицький (Львів), ред. Е. Чехович (Варшава), дир. Л. Ясінчук (Львів).

Набувати можна у всіх українських книгарнях.

— **Г о с п о д а р с ь к и й Б ю л е т е н ь**, ч. 2. Париж. Листопад 1933. Видання неперіодичне. Журнал Комісії при Союзі Організацій Інженерів Українців на Еміграції для засновання української кредитової установи. Зміст: Од Комісії; М. Малашко — До питання організації сільсько-господарської діяльності у Франції; С. Нечай — Дальший крок наперед; Відгуки українського громадянства на думку про засновання української кредитової установи; М. Солоха — Як я загосподарювався на своєму хазяйстві (у Франції).

Зміст.

Париж, неділя, 21 січня 1934 року — ст. 1. К. Мацісвич. І. К. Дука — ст. 2. М. Ксвальський. 5-й черговий з'їзд Т-ва б. Воїнів Армії УНР у Франції — ст. 5. *Observer* г. З міжнародного життя — ст. 7. Смерть пані Бонен — ст. 10. Хроніка. З Великої України — ст. 11. З життя української еміграції: У Франції — ст. 11. У Польщі — ст. 11. В Китаю — ст. 12. Листи з України — ст. 12. Лист до редакції — ст. 13. Нові книжки й журнали — ст. 14.

Збудуймо Український Дім у Празі!

День 22-го січня має бути днем згадок на найвищій успіх української нації в її боротьбі за державність; ця дата залишиться назавше одною з найвеличавіших дат нашої історії — національним святом, не дивлячись на пізніші невдачі, як і здобуття Бастилії залишилось національним святом французів, не дивлячись на тимчасову катастрофу республіканських ідей. Намагаючись зробити з дня 22 січня день збірок на власну будову для Музею Визвольної Боротьби України в Празі, Управа Музею вважала за найвідповідніше саме в той спосіб відзначити цю пам'ятну кожному українцеві дату. І справді, як можна краще підкреслити чином спільне бажання всіх українців до їх найвищого ідеалу — власної держави, як не дбайливою опікою над усіми реліквіями наших активних змагань до неї. Побіч стрілецьких могил на таку охорону заслуговує і всяке рухоме майно армії — зброя, уніформи, прапори, документи, архиви нашої зовнішньо-політичної діяльності та чинности внутрішньо-організаційної, мистецька творчість, — коротко всі матеріяльні форми виявлення бажання до життя української нації. Про значіння таких історичних збірок з національно-виховного боку свідчать хоч би приклади Франції та Німеччини.

А що вже згадувати про наукову вартість такого Музею! Українці не мають змоги зараз зорганізувати такі музеї на своїй власній землі, і через те треба принаймні вибирувати такі матеріяли у нейтральних державах з тим, щоб вони лишалися власністю української нації та могли бути кожної хвили переверзені на українську землю. Таким являється і Музей Визвольної Боротьби України в Празі — інституція, що існує виключно на українські кошти. Засновано його 1925 р. з ініціативи старшин Української Галицької Армії, яким ходило о збереження майна армії з таборів інтернованих українських військ у Чехословаччині, які стояли тоді перед діквідацією. Ядро збірок Музею створили таким чином подерті в боях прапори, позалатувані сірі односторі, пощережена зброя, що були свідками не одного славного бою в довгій історії подвигів нашої армії на всіх фронтах. Та на цьому діло не стало: матеріял припливав до Музею постійно і звідусиль, так що ніяке найняте помешкання

вже не могло вистачити. Таким чином Управа Музею стала перед важким питанням неможливості переховати зібраний матеріял инакше, як призначивши для цього власну каменицю. В тяжкий мент загальної кризи взявся Музей за цю справу і лише віра в те, що українське громадянство зрозуміє вагу і потребу такої установи, спонукала Управу висунути тепер цю акцію перед нацією. І треба признати, що ці надії не завели: не дивлячись на злидні емігрантського життя, збірка серед еміграції в Чехословаччині пройшла з правдивим піднесенням і дала несподівано добрі наслідки. Та все-ж не в силах одної лише еміграції зібрати потрібні кошти на таку річ. В загально-національній справі мусить прийняти участь кожен українець, де-б він не знаходився. Добрий приклад серед етничних українських територій дала вже Зелена Буковина, що числом пожертв (183) стоїть на першому місці. Одноразовий даток на будову власного Українського Дому для Музею Визвольної Боротьби України може дати кожен українець, кому залежить на тім, щоб зберегти живою традицію наших визвольних змагань. Українці змагають зберегти ці пам'ятки свого державного існування, як символ своїх непохитних змагань, до створення нової сильної держави, як свідоцтво своїх незломних бажань принести кожному жертву для цієї ціли.

День 22 січня — день Музею Визвольної Боротьби України, і Управа Музею звертається з гарячим закликком до всіх українців і всіх українських установ, організацій, підприємств, шкіл, часописів на всіх українських землях і на чужині не забути в цей день скласти свою пожертву, зробити збірку на Український Дім у Празі, зібрати якнайбільше цеглин. Пожертви надсилати на адресу директора Музею проф. Д. Антоновича: Prof. D. Antonovyc, P r a h a - Nusle, 245. Czechoslovakia. Жертви можна складати й через Земельний Банк Гіпотечний у Львові на поштову складанку 500170 з допискою МУД (Музей, Український Дім), а в Чехословаччині на поштове конто Музею: Прага 80940, Museum o. b. Ukrajiny.

Редакція «Тризуба» приносить щирю подяку всім організаціям і окремим особам, які були ласкаві надіслати свої новорічні побажання й поздоровлення.

Замість різдвяних та новорічних поздоровлень

Союз Українських Організацій в Болгарії пожертвував 250 левів на голодуючих на Великій Україні.

Союз Українських Організацій в Болгарії

вітає з Новим Роком усі українські організації, українську еміграцію та її провідників і весь український народ, та бажає щастя, здоров'я й успіху в завязатій боротьбі за волю нашої батьківщини.

Дай Боже, щоб у новім 1934 році вітав усіх нас золотoverхий Київ під гомін голосних дзвонів св. Софії!

Хай живе вільна, не від кого незалежна Українська Держава! Слава Україні!

Українська Громада в Болгарії

вітає з Новим Роком усі українські організації і все українське громадянство як на еміграції, так і на Україні.

Редакція і адміністрація: 42, rue Denfert-Rochereau, Paris-V
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує — Комітет. Адміністратор: Іл. Коєнко

Le Gérant: M-me Perdrizet.
